

pos - 57

HRIBOVKE

una serie de especulaciones

Se encontraron cráneos
de los siglos
Se trataba de

El descubrimiento de los cráneos
de los siglos
Se trataba de

Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica
in Prešernovo gledališče Kranj

Juan Radrigán
HRIBOVKE (Las Brutás)

Prevod Maja Šabec
Režiser Marco Antonio Monsalve Ulloa
Dramaturginja Marinka Poštrak
Lektorica Metka Damjan
Scenograf Oscar Emilio Abarzua Merino
Kostumografa Nury Nuñez, Oscar Abarzúa
Glasba Mirko Vuksanović
Oblikovalec luči Samo Oblokar
Prevajalka na vajah Vesna Crček

Justa **Teja Glažar**
Luciana **Nina Valič**
Lucia **Barbara Babič**
Javier **Pavel Rakovec**
Mujer **Cecilia Carvajal**

Vodja predstave Jožko Markič/Bojan Hedernik
Šepetalka Srečka Birsa/Katarina Lotrič Rekviziter Jožko Markič/Bojan
Hudernik Tonski mojster Jožko Markič/Bojan Hudernik
Premiera v PDG Nova Gorica: 23. junija 2003 ob 21. uri v Šempetru pri Gorici
Premiera v PG Kranj: 11. oktobra 2003 ob 19.30

**Koprodukcijski projekt Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica
in Prešernovega gledališča Kranj**

Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica

5000 Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 5

Telefona: + 386 (0)5 335 22 00, blagajna: + 386 (0)5 335 22 47

Telefaks: +386 (0)5 302 12 70

E-pošta: pdg@siol.net

Internet: <http://www.pdg-ng.si>

Direktor: Sergij Pelhan, tel.: + 386 (0)5 335 22 12

Umetniški vodja: Primož Bebler, tel.: + 386 (0)5 335 22 09

(primoz.bebler@pdg-ng.si)

Tajnica: Cirila Kovačič, tel.: + 386 (0)5 335 22 10

Organizatorica: Branka Štrukelj, tel.: + 386 (0)5 335 22 04

Prešernovo gledališče Kranj

4000 Kranj, Glavni trg 6

Telefona: +386 (0)4 280 49 00, blagajna: +386 (0)4 20 10 200

Telefaks: +386 (0)4 280 49 10

E-pošta: presern-gled@s5.net

Internet: <http://www.presernovogledalisce.com>

Rezervacije in prodaja vstopnic od ponedeljka do petka od 10.00 do 12.00,
ob sobotah od 9.00 do 10.30

Ravnatelj: Borut Veselko, tel.: +386 (0)4 280 49 12 (borut.veselko@s5.net)

Vodja umetniškega oddelka: Marinka Poštrak, tel.: 04 280 49 16

(marinka.postrak@s5.net)

Tajnica: Gaja Kryštufek, tel.: +386 (0)4 280 49 00

Organizator: Robert Kavčič, tel.: +386 (0)4 280 49 13 (robert.kavcic@s5.net)

Gledališki list PG Kranj in PDG Nova Gorica

Sezona 2003/2004

Posebna številka

Predstavnika: Borut Veselko in Sergij Pelhan

Urednica: Marinka Poštrak

Prevajalka: Vesna Crček

Lektorica: Metka Damjan

Oblikovalka: Tanja Radež

Fotograf: Foto atelje Pavšič - Zavadlav

Dokumentaristični posnetki

Priprava: Alten

Tiskarna: Žnidarič

Quispe Cardozo

Juan Radrigán

Rodil se je v Santiagu leta 1937 v skromni družini. Njegov oče je bil mehanik, mati pa učiteljica. Nikoli ni hodil v šolo, kajti že od malega je moral delati. Osnovno izobrazbo so on in njegovi trije bratje dobili od matere. Že zelo zgodaj, pri dvanajstih letih, je požiral vse knjige, ki so mu prišle v roke; v tem obdobju je začel tudi pisati poezijo in zgodbe, ki jih ni nikoli objavil.

Veliko let je delal kot tekstilni delavec in zahvaljujoč svojemu samouštvu je postal predsednik različnih sindikatov. Od leta 1973 je opravljal najrazličnejše poklice. Med drugim je bil knjigarnar, prodajalec, trgovski pomočnik in pakirni delavec.

Šele leta 1980 je napisal svojo prvo dramo *Testimonio de las muertes de Sabina (Dokazi Sabininih smrti)*, ki jo je uprizorilo gledališče Teatro de Angel. Od takrat njegove drame uprizarjajo poklicne in ljubiteljske skupine v mnogih mestih po državi. Radrigánove uprizoritve so dosegle sindikate, vasi, šole in že po tradiciji obrobne kraje in tudi osrednje gledališke dvorane profesionalnega gledališča. Leta 1982 je za svojo obsežno dramsko produkcijo prejel nagrado združenja čilenskih umetnostnih kritikov (*el Premio del Circulo de Criticos de Artes de Chile*).

Leta 1993 so prvič uprizorili dramo *Islas de Porfiado Amor (Otoki kljubovalne ljubezni)*; leta 1995 *El Encuentramiento*, Opera; leta 1996 *Parabola de los Fantasma Borrachos (Parabola o pijanih prikaznih)*. Leta 1997 je kot najboljši dramatik prejel nagrado APES.

Juan Radrigán: Meje dialoške domišljije
(Hernán Vidal, University of Minnesota)

Mejniki kraljestva degradacije

Liki Juana Radrigána so družbeno marginalna bitja: brezdelneži, prostitutke najnižje vrste, nosači prtljage na avtobusnih postajah, pretepači po naročilu in drugi manjši kriminalci; delavci in spodrinjeni sindikalni voditelji; majhni podeželski posestniki, ki so na robu izginotja ... V svoji revščini so umazani, zanikrni, razcapani. Stanujejo v razdrapanih, bednih barakah v marginalnih predmestjih velikega mesta, pustih smetiščih, kjer je živeti morda samo eden izmed izrazov in čigar vzdušje je obup, žalost in umazanost. ... Njihovo okolje je polno znamenj nikoli razložene katastrofe: sirene, avtomobili in rešilni avtomobili, ki vozijo mimo z veliko hitrostjo, oddaljeno bleščanje požarov, vetrovi, ki prinašajo smrad po gnijočih truplih, množice, ki tiho in neustrašno korakajo iz velikega mesta, kjer je prišlo do neznanega nasilja, ljudje, ki ugrabijo ali poskušajo umoriti tiste, ki so bili priča njihovega ropanju, policisti, ki samovoljno ubijajo sredi ulice zgolj zaradi suma prekrška. Vsi so podvrženi samovoljnosti državne birokracije, ki je hermetična, oddaljena in nerazumljiva, njeno delovanje pa ni v skladu z nobeno logiko. Kaznuje za kršenje zakonov, ki jih nihče ne pozna, a jih je treba spoštovati, povzroča paniko in namigovanja z razširjanjem govorice, da ovce povzročajo erozijo in jih je treba uničiti; pošilja težko mehanizacijo, da bi porušila kolibe tistih, ki so svoje zadnje zatočišče našli v bednih okoljih. Ti kraji dajejo vtis, da bo vsak čas prišlo do katastrofe; ta občutek pa še poudarjajo sirene, pasji lajež, dolgo zavijanje pogubnega vetra, ki napoveduje je nesrečo, hrup korakov, ki se grozeče približujejo.

Kljub tem anomalijam in distorzijam se marginalna bitja brezupno borijo, da bi izrazila človečnost, ki so jo ošibile in okrnile vrednote, odnosi in oblike zavedanja, ki jih beda ustvarja in poustvarja. Ta malo cenjena človečnost se kaže kot skrajna omejitev registra oblik obnašanja, ki omogočajo izražanje nežnosti, solidarnosti ter vrednotenje odnosov z drugimi bitji. Liki nenehno hrepenijo po izgubljeni mladosti, po prijateljskih in družinskih vezeh, ki jih ne ohranjajo, po ljubeznih, ki jih nikoli niso gojili, po nežnosti, ki je nikoli niso pokazali. Očitno so prisotni impulzi, ki bi lahko zadovoljili te potrebe, vendar jih liki v svoji primitivnosti obnašanja potisnejo na druga področja.

Nekateri liki sami sebe opišejo z besedami kot "zmeraj smo bili podobni živalim"; "trdne smo kot skale"; "oči imaš kot pretepena žival"; "smo kot kaktusi, ki poženejo iz zemlje, so nekaj časa zunaj, potem se pa posušijo in odmrejo, in nihče se niti ne zaveda, da so kdaj bili".

V tej splošni situaciji je najbolj nezavarovano bitje nedvomno ženska. Bistvena značilnost njenega razmerja do moškega je podložnost. Moški nikoli ne premaga navad in vedenja svojega samskega stanu. Na pritiske svojih prijateljev odgovarja z ohranjanjem domnevnega ugleda ženskarja, moškega brez obveznosti, duhovitega govorca, ki ima zadostno moč prepričevanja, da njegova žena, ki je ostala sama in brez podpore, kljub vsemu spoštuje njegovo avtoriteto — če je potrebno, tudi z nasiljem. Podvrženost, ki pritiska tudi na hčerko v odnosu do očetovske avtoritete, daje ženski le ozek prostor izražanja. ... Radrigán je dramatik, ki je v cilensko gledališče z največjim občutkom vnesel to po krivici zapostavljeno tematiko.

Ker sta osebni in družbeni svet tako zaključena, so preostale možnosti, da bi liki konkretizirali svojo človečnost, tako majhne, da že samo poskušanje pomeni poraz. Za moške sta izkoreninjenje in potepuštvost najlažji možnosti, toliko bolj, ker se osvobodijo

obveznosti in odgovornosti. Na ta način se lahko predajo brezskrbnemu in pustolovskemu življenju. Radrigán jih nemalokrat tako prikaže. Kljub vsemu je taka rešitev pomanjkljiva tako zaradi izdaje druge, prav tako pomembne težnje — stabilnosti človeških odnosov, najbolj izražene znotraj družine, kot tudi zaradi škode, ki jo otrokom povzroči očetov odhod. Še ena pomembna možnost je smrt, ki prevzame različne spremenljivke. Najbolj očitna je alkoholizem. Ker je register načinov obnašanja, ki vodijo k dostojanstvu, boren in neupogljiv, moški pomeša prijateljstvo in veselje z orgijo alkohola, ki povzroči bolezen in smrt. V svoji malo cenjeni človečnosti moški opazuje svojo lastno bolezen in bližnjo smrt kot usodno dejstvo, ki ga niti ne poskuša spremeniti. Ta opustitev zmognosti za izbiranje dostojanstvene usode stoji tudi za ostalimi spremenljivkami: samomor po ugotovitvi, da ni več mogoče priključiti nazaj izgubljenih življenjskih možnosti (Las Brutias); rop, s katerim skuša delavec svoji družini ustvariti iluzije, kljub gotovosti, da bo neizogibna kazen uničila prav tiste, ki jim želi ustreči (La Felicidad de los Garcia); primitivno krščanstvo, ki si predstavlja, da je smrt druga stran tega življenja, kjer je razlika v tem, da je problem materialnega in duhovnega pomanjkanja za večno rešen (El Loco y la Triste).

Dnevna rutina nepriviligiranih je demonska, ker jim je bila odvzeta iniciativa, da bi se bojevali za družbeni red, v katerem bi vladala božja načela ljubezni in pravičnosti. ... Ker so izgubili to možnost, življenje ni več smiselno ("Reveži gredo spat in vstajajo; nekega dne pa ne vstanejo več, in to je celo življenje.") Konec koncev se človeško bitje spremeni v pravno žrtev moči, ki vlada družbi. Moč s sposobnostjo, da poniža in pogoltno, je v svojem bistvu satanska in njen vpliv se spremeni v mitološko silo, ki izpridi čas, luč in naravo ter jih zaznamuje s smrtjo.

Besedila za gledališki list prevedla Vesna Crček

LAS TRES HERMANAS

En extraño habrían su

INMENSO PEÑON LES SIRVIO DE ALTAR PARA EL

Descartadas las posibilidades aparentes de un triple crimen y frente a los hechos expuestos ha surgido la posibilidad que las tres hermanas Quispe, se habrían ofrendado en holocausto en un extraño y conmovedor ritual indígena que tendría profundas raíces en antiquísimo mito coya.

El altar del sacrificio, un peñón de laos en toda su dimensión y dirección forman el fundamento más sólido que las hermanas Quispe llevaron a cabo su autoofrenda en un ceremonial de un antiguo ritual indígena.

Parte de aquel ritual lo conforman

EL ALTAR DEL SACRIFICIO.— Allí se ofrendaron las tres hermanas Quispe Cardozo, quienes en un extraño rito se suicidaron, poniendo fin a sus tristes existencias.

Lucía, Luciana y Justa Nicolasa cumplieron todo un ceremonial para entregar sus vi-

das en holocausto.

Las mujeres se unieron entre sí con un lazo alrededor de sus cinturas para no separarse más en el último camino que les quedaba por recorrer juntas.

El oficial de Carabineros señala esto en la nota gráfica.

Marco Antonio Monsalve Ulloa

Priznam, da živim

Moje ime je Marco Antonio Monsalve Ulloa. Rodil sem se leta 1974 v Santiagu de Chile. Po poklicu sem gledališki režiser, čeprav sem se šolal tudi za igralca.

S pomočjo štipendije sem študiral na Academia Teatro Imagen, potem sem nekaj sezon združeval svoje delo režiserja in igralca. Zaradi pomanjkanja časa nisem mogel opravljati obeh nalog.

Kot režiser sem se preizkusil v najrazličnejših stilih in žanrih ter s svojimi predstavami prepotoval vseh 4500 kilometrov čilenskega teritorija.

Leta 1998 sem ustanovil gledališče La Machina, ki se je spremenilo v eno najpomembnejših gledaliških skupin v državi. Udeležili smo se številnih festivalov, povabili so nas, da s svojimi predstavami otvorimo več gledaliških dvoran v Argentini, pri vseh naših predstavah pa smo bili deležni tudi zelo dobrega sprejema pri kritikih in gledalcih.

Leta 2000 me je čilenski tisk izbral za najodmevnejšega gledališkega režiserja.

Danes ne igram več, sem pa uprizoril dramo, ki sem jo sam napisal; režiram, kar želim, poučujem na Academia Teatro Imagen ter na Universidad de Santiago de Chile. Se pravi: lahko rečem, da sem na začetku svojega življenja.

Sestre so napravile samomor

COPIAPÓ - Včeraj popoldne so dokončno potrdili, da so tri sestre Quispe Pastén napravile skupinski samomor. Sodniku prvostopenjskega kriminalističnega sodišča Miltonu Fuici je dr. Jorge Alcayaga izročil poročilo o avtopsiji. Kot vzrok smrti je navedena zadušitev zaradi obešenja, kar so že na kraju dogodka ugotovili policisti pod vodstvom poročnika Francisca Leóna. To postavlja na laž alarmantne objave v nekaterih časnikih, ki so sprožile le jezo in obtožbe oblasti in prebivalcev.

Sodnik Milton Fuica je naročil obširno preiskavo in tako so zadnji trije dnevi minili v pričakovanju odhoda skupine uradnikov civilne policije na kraj trojnega samomora visoko v Andih, 200 kilometrov oddaljenem od mesta Copiapó. Sodnikovega naloga še niso mogli izvršiti.

Za zakasnitev preiskave sta kriva pomanjkanje sredstev in težka dostopnost. Štirideset kilometrov od skupnih 200 je treba premagati na muli, moške pa morajo na kraju dogodka tudi prenočiti. To pa ne pomeni, da ima sodnik Fuica kakršnekoli dvome glede primera. Pri tako velikih dogodkih je potrebno izčrpati vse sledi.

Neverjetna revščina

Rešitev tega primera - na začetku so mislili, da gre za brutalen trojni zločin, - je odgnila težko pregrinjalo, ki zakriva življenje desetih pastirjev (pravijo jim coyas) v oddaljenih visokogorskih kotičkih. Lucía, Luciana in Justa Quispe Pastén so živele same in so bile odvisne od pičle prodaje suhega mesa in sira. 24 ur na dan so skrbele za svojih nekaj koz in ovac. Strahovita osamljenost je razjedla njihove možgane in po tem, ko so pobile svoje živali in uredile svojo borno lastnino, so se odpravile proti skali smrti.

Niso hotele umreti in svojih dveh razvajenih psov prepustiti usodi. Za vrat so jima privezale vrvi in ju obesile. Nato so vse tri z neverjetno hladnokrvnostjo še sebi nadele zanko okoli vratu in se pognale v prazno ter tako v nekaj kratkih minutah končale svoja bedna življenja, polna žrtvovanj, bolečine, pomanjkanja in bridkosti.

Skala, s katere so se obesile, meri 2,10 m v višino in 3 m v širino. Eno vrvi so pričvrstile na zgornji, štrleči del skale, nanjo pa nato privezale tri vrvi, ki so si jih na koncu zadržale okoli vratu. Nenavadno je, da so se v prazno pognale po tem, ko so okoli vseh treh privezale vrvi v višini pasu, y poslednji želji, da bi bile skupaj vse do smrti. Na njihovih obrazih ni bilo videti sledov bolečine niti obupa. Vse tri so bile oblečene v več parov hlač, debele jopiče in volnene kape, ki so jih spletle same.

57/2003/2004

PDG

PRIMORSKO
DRAMSKO
GLEDALIŠČE
NOVA GORICA

Luciano Quispelano
SPECIAL D...
**PREŠERNOVO GLEDALIŠČE
KRANJ**